

Diskusija par muzeju juridisko statusu

<u>Norises laiks:</u>	2019. gada 22. martā no plkst. 15.00 līdz 17.30
<u>Norises vieta:</u>	Latvijas Nacionālā mākslas muzeja konferenču zāle, J. Rozentāla laukumā 1
<u>Diskusiju vada:</u>	Sandis Voldiņš
<u>Diskusijas dalībnieki:</u>	Kultūras ministrijas un citu ministriju padotībā esošo valsts muzeju vadītāji, Latvijas Muzeju padomes pārstāvji, muzeju nozares nevalstisko organizāciju pārstāvji, kā arī KM atbildīgās amatpersonas. Saskaņā ar reģistrēto dalībnieku sarakstu diskusiju apmeklēja kopā 36 dalībnieki (pilnu sarakstu sk. diskusijas protokola beigās).
<u>Protokolē:</u>	Una Sedleniece
<u>Darba kārtībā:</u>	(1) Prezentācija par muzeju juridiskā statusa priekšlikumiem. (2) Jautājumi un atbildes, dalībnieku diskusija.

(1) Prezentācija par muzeju juridiskā statusa priekšlikumiem

Sandis Voldiņš iepazīstina ar diskusijas mērķiem un darba kārtību; demonstrē prezentāciju “Muzeju statusa priekšlikumi”, kurā skaidro Latvijas muzeju juridiskā statusa aktuālo situāciju, kā arī trūkumus un priekšrocības salīdzinājumā ar citām kultūras nozares organizācijām; informē par muzeju juridiskā statusa aspektiem Igaunijā un Lietuvā; informē par dažādiem risinājumiem saistībā ar muzeju direktoru terminētajiem darba līgumiem Igaunijā un Lietuvā; izsaka priekšlikumu veidot papildu juridisko formu, kura varētu būt pieejama valsts muzejiem Latvijā – publisks nodibinājums; skaidro šādas juridiskās formas priekšrocības un formālos priekšnosacījumus Latvijas muzeju juridiskajā un insitucionālajā vidē.

(2) Jautājumi un atbildes, dalībnieku diskusija

Sandis Voldiņš aicina visus klātesošos izteikt viedokļus, komentārus un iebildumus par prezentācijā izteiktajiem priekšlikumiem.

Dace Vilsons: Paldies par prezentāciju! Pirmo reizi tik detalizēti ieraudzījām to, ka, salīdzinot Latvijas situāciju kopējā kartējumā ar pārējām Baltijas valstīm, pie mums sistēma ir ļoti saspiesta [neelastīga] un birokratizēta, un vajadzētu mēģināt to mainīt. Esmu entuziasma pilna iet šo ceļu. Gribu aicināt arī jūs uz šo ceļu paskatīties kā uz racionāli risināmu izaicinājumu. Tādejādi varētu iegūt saprātīgāku ilgtermiņa iespēju saimnieciski strādāt un daudz vairāk laika veltīt tiešajām muzeja funkcijām piemērotākā ritmā, nesekojojot līdzī daudzādām birokrātiskajām prasībām.

Runājot par nupat prezentēto pārraudzības modeli, simpātisks šķiet ierosinājums veidot padomes. Manuprāt, ir ļoti labi, ja attiecībā uz ļoti lielajiem muzejiem tiktu ieviests “vairāku galvu” princips būtisku problēmu un jautājumu risināšanai – turklāt tā, lai šis darbs notiktu sistemātiski. Šobrīd “lielo jautājumu” risināšanai pievēršamies sporādiski. Sistemātisks darbs padomē, kurā jau būtu pārstāvētas visas procesā un lēmumā iesaistītās institūcijas, noteikti palīdzētu [muzejiem] nozīmīgo jautājumu virzīšanā un risināšanā.

Runājot par [muzeju] krājumu, atbalstu domu, ka krājumu kā kopumu vajadzētu stingri turēt valsts rokās un rūpēties par to, kā par vienotu veselumu.

Par pārējām prezentācijā skatītajām daļām – tie būtu konkrēti jautājumi, kurus jums, kā praktiķiem, šobrīd būtu jākomentē. Uzskatu, ka mums jāemēģina šo modeli īstenot, vispirms to piedāvājot Ministru kabinetam apspriešanai.

Sandis Voldiņš: Vai, piemēram, Turaidas muzejrezervāts redz praksē, ka šis modelis varētu tikt īstenots – un vai tas varētu atvieglot muzeja darbu?

Anna Jurkāne: Jā, noteikti varētu.

Par padomju izveidi – piekrītu, ka būtu labi sadalīt atbildību. Jo šobrīd direktors ir vienpersoniski atbildīgs par budžetu, par attīstību, par visiem lēmumiem, kas tiek pieņemti. Ja ir padome – tad ir jānodala arī padomes atbildība. Ja padome virza kādu jautājumu un lemj par to, tad padomei arī jāuzņemas par to atbildība. Nedrīkstētu būt tā, ka var pieņemt lēmumu un par to neatbildēt. Nedrīkstētu būt arī tā, ka [padome saka] – mēs te tā tikai parunāsimies, es jūs tikai kritizēšu, bet jūs rīkosieties tālāk. Var izveidoties situācija, ka muzejs stāv uz vietas, neattīstās. Tāpēc ļoti svarīgi ir saprast, kā [šajā modelī] sadalās atbildība. Brīnišķīgi, ja es varu paļauties, sadalot pienākumus – tad direktoram ir viena daļa no kopējās atbildības, padomei –

otra daļa. Bet padome nedrīkstētu būt tas ritenis, kas traucē attīstībai. Precīzi jādefinē padomes pilnvaras un atbildība.

Piemēram, jautājums par iespēju uzkrāt līdzekļus vairāku gadu periodā – lielākiem, prioritāriem projektiem – no virsplāna ieņēmumiem. Tas būtu svētīgi, ja tā varētu rīkoties. Piemēram, Turaidas muzejrezervāts attīstības projektiem, ēku restaurācijai nevar iegūt līdzekļus viena budžeta gada ietvaros.

Arī līgumi ar valsti ir jāizstrādā rūpīgi. Ja valsts pilnvaro uzturēt krājumu, tad jānāk līdz arī finansējumam visiem krājuma pārvaldības izdevumiem.

Atbalstu publisko nodibinājumu [kā muzejam piemērotu formu].

Māra Lāce: Man šis modelis šķiet visai pievilcīgs. Nav jāatkārto, kāpēc, domāju, visi to ļoti labi saprot.

Pirmais jautājums, kas man šķiet svarīgs, ir jautājums par padomēm – kā šīs padomes tiks veidotas un kas tās veidos. Pirms pāris dienām konsultējos ar Sirji Helmi, Igaunijas Nacionālā mākslas muzeja direktori. Viņas [muzeja] padomi veido: viens Kultūras ministrijas deleģēts pārstāvis, viens Finanšu ministrijas deleģēts pārstāvis, kā arī trīs sabiedrības pārstāvji – viens, kurš pārstāv vizuālās mākslas jomu, viens teorētiķis, kurš ir arī viens no Igaunijas vadošajiem kolekcionāriem un viens speciālists juridiskajos jautājumos. Šos konkrētos cilvēkus ir izvēlējusies un nosaukusi pati mākslas muzeja direktore. Kultūras ministrija šo sastāvu ir apstiprinājusi. Ja padome tiek veidota konkrētam darbam, konkrētiem uzdevumiem, tad tam ir jēga. Nedrīkstētu būt tā, ka padome sanāk reizi ceturksnī un tikai parunā par to, ka tas vai cits darbs tiek darīts nepareizi un tagad būtu jādara tā.

Otrs jautājums, kas man šķiet būtisks, ir īpašuma jautājums. Piemēram, Latvijas Nacionālā mākslas muzeja ēkas pieder pieciem īpašniekiem. Kā šis īpašuma jautājums jaunajā modelī [varētu tikt risināts] un kā tas varētu darboties – jo, kā saprotu, Igaunijā bija cita situācija.

Sandis Voldiņš: Par padomi runājot – pirmkārt, jāsaprot, vai tā būs lēmējpadome (kā tas ir Igaunijā) vai konsultatīva padome (uz ko pamatā orientējamies piedāvātajā modelī). Atkarībā no tā, kādu padomes veidu izvēlamies, no tā arī izriet, kā tālāk domājam par to, kā padome tiktu veidota – jo šajos divos gadījumos atlases principi būs atšķirīgi. Konsultatīvu padomi vajadzētu izvēlēties pašam direktoram. Ja tiek veidota lēmējpadome, tad principi ir citi. Jo lēmējpadome ir instruments, ko ministrija izmanto lai

pārvaldītu muzeju ikdienā. Šādā gadījumā padomes sastāvs būtu jāapstiprina Kultūras ministrijai. Vai Igaunijas modelis ir pareizākais? Manuprāt, nē, jo muzeja direktors nevar būt tikai tehnisks izpildītājs. Apšaubu, vai šādā modeli padomes locekļi, saņemot 200-300 EUR mēnesī un tiekoties reizi ceturksnī, spēj pilnā mērā iedziļināties visos muzeja darbības jautājumos. Iespējams, ka to var arī risināt paskatoties un izpētot, kādas tieši ir lēmējpadomju pilnvaras – piemēram, lēmējpadomēm var nedot plašas pilnvaras lemt par pilnīgi visiem – bet tikai par ierobežotu jautājumu loku.

Aija Fleija: Esmu aplūkojusi iespējamus variantus savā [militārās vēstures muzeju] nozarē. Acīmredzami, ka šis modelis, kas ir Igaunijā, nemaz tik veiksmīgi neveidojas, jo visi [muzeji] vēl nav uz to pārgājuši. Jautājums: no kāda budžeta algo šo padomi?

Sandis Voldiņš: No muzeja budžeta. Tur nav citu variantu.

Aija Fleija: Tātad, nevis no deleģējošās institūcijas, bet no muzeja budžeta – manuprāt, dīvaina situācija. Šādām padomēm, cik esmu skatījusies piemērus citās valstīs, tomēr lielākoties ir konsultatīva funkcija, arī reprezentācijas funkcija. Sabiedrībā zināmas personības, valdības pārstāvji šādā veidā parāda atbalstu muzejam.

Sandis Voldiņš: Domājot par izmaiņām Igaunijas muzeju statusā, jāpiebilst, ka viņi sākotnēji bija sliktākā situācijā – valsts muzeju bija daudz un nevarēja saprast, kā tos pārveidot, kādai jābūt to piederībai. Igaunijas gadījumā tā bija reforma pēc būtības. Mūsu šodienas piedāvājums nav reforma. Nav jēgas reformēt, ja, kā darba rezultāti rāda, viss jau funkcionē. Jautājums ir par citu, alternatīvu formu, kas [muzejiem] ļautu palīdzēt atsevišķu procesu īstenošanā, atvieglot to darbu.

Atgriežoties pie jautājuma par nekustamajiem īpašumiem – ieviešot šo jauno juridisko formu, publisko nodibinājumu, nekas nemainītos – pašvaldības īpašums paliktu pašvaldības īpašums arī turpmāk, vien tiktu pārslēgts līgums ar šo jauno juridisko vienību. Savukārt attiecībā uz tiem īpašumiem, kas šobrīd ir valsts īpašumi – Kultūras ministrijai un Finanšu ministrijai būtu jāvienojas, ka tie turpmāk piederētu šīm atsevišķajām juridiskajām personām. Panākt šādu vienošanos – tas nebūs viegls process.

Māra Lāce: Kas būs ar īpašumiem, kur ir veikti ilgtermiņa ieguldījumi, piemēram, Mākslas muzeja “Rīgas Birža” ēku?

Sandis Voldiņš: Te būtu jāskatās, kāda situācija ir katrā šādā īpašumā atsevišķi. Ieguldījumi ir jāatmaksā jebkurā gadījumā. Runājot par Mākslas muzeja “Rīgas Birža” ēku, finansējums ir plānots, bet, maksājumi būtu jāpārstrukturē/ jābudžetē citādi, piemēram, ne vairs kā nomas maksājumi no muzeja budžeta, kā tas ir šobrīd, bet, piemēram, kā tiešais maksājums “X” no ministrijas VAS “Valsts nekustamie īpašumi”. Finansējums ir, bet ir jāsaprot, kādā veidā to pārorganizēt.

Sandis Voldiņš: Diskusijā piedalās pārstāve no Latvijas Pašvaldību savienības. Līdz šim runājām tikai par valsts muzejiem. Latvijas Muzeju padomes sēdē izraisījās diskusija, ka, iespējams, šo muzeju juridisko formu būtu nepieciešams mainīt arī pašvaldību muzejiem, lai atvieglotu to darbu. Kā Jūs to redzat, vai šādās izmaiņās muzeju statusā būtu ieinteresētas arī pašvaldības?

Ināra Dundure: Attiecībā uz to, ka [muzejiem būtu dodama] lielāka elastība un brīvība – viennozīmīgi un pēc būtības to atbalstu. Tā kā pašvaldību muzeji nav tik lieli muzeji [kā valsts muzeji], tad, runājot par padomēm – līdzšinējā prakse un pieredze liecina, ja padomes tiek izveidotas tikai formāli, tās bieži kļūst par traucēkli. Kādu brīdi padomes stimulē darbību, ir iespēja sadalīt atbildību, bet, kā ir novērots [pašvaldību] kapitālsabiedrībās – ar laiku ieinteresētība atslābst. Ja konsultatīvajās padomēs pulcējas cilvēki, kuri ir ieinteresēti kultūrā, tad tas, protams, ir cits stāsts. Uzskatu, ka jāsāk ar valsts muzejiem, tad jau pašvaldības skatīsies un domās, ko darīt.

Kristīne Skrīvere: Pārstāvu Cēsu Vēstures un mākslas muzeju, kas ir pašvaldības muzejs. 2021. gadā novadu reforma skars arī pašvaldību muzejus. Cēsīs jau tiek diskutēts, ka, iespējams, Cēsīs varētu tikt dibināta muzeju apvienība. Atgriežoties pie muzeju apvienības modeļa [kāds jau Cēsīs kādreiz ir pastāvējis] publiskā nodibinājuma forma varētu būt ideāls variants šādai apvienībai – proti, ka ir nodibinājums ar konsultatīvo padomi. Ja tiek mainīts Muzeju likums, vajadzētu šādu statusu paredzēt arī pašvaldības muzejiem kā vienu no iespējamajām alternatīvām.

Sandis Voldiņš: Nodibinājuma forma ir laba arī tāpēc, ka vairākām pašvaldībām nevar būt kopīga viena iestāde; savukārt nodibinājums var būt viens vairākām pašvaldībām. Tas nozīmē, ka, ja veidojam kaut ko ar pašvaldības līdzdalību, piemēram, kā Ventspils Rakstnieku un tulkotāju māju, šobrīd nav citas izvēles, citas formas kā SIA, kurā visas trīs puses –

valsts, NVO un pašvaldība – varētu piedalīties. Igaunijā arī ir viens gadījums, kur muzeja dibinātājs ir gan valsts, gan pašvaldība.

Anna Jurkāne: Turaidas muzejrezervātam ir divas padomes. Pirmā ir Turaidas muzejrezervāta atbalsta biedrība kā padome, kurai muzejs reizi gadā sniedz atskaiti par darbu, kā arī sniedz izskatīšanai gan muzeja darba plānu, gan stratēģiju nākamajam periodam. Šajā padomē cenšamies iesaistīt cilvēkus, kas var lobēt muzeju – juristus un citus ekspertus. Otra padome ir Zinātniskā padome, kura sastāvā ir ne tikai muzeja speciālisti, bet arī vēsturnieki no Latvijas Universitātes, LU Vēstures institūta u.c.

Jānis Garjāns: Vēlos izteikties par vienu aspektu. Lasot Igaunijas kolēģu atsūtīto materiālu un tā pielikumu, kurā muzeji bija sagrupēti pēc to formas – kuri muzeji jau ir nodibinājumi, kuri vēl nav, par kuru pārveidi vēl tiek domāts – man šķita būtiski iegūt skaidrību, ko darīt tiem muzejiem, kuri vēlētos šo formu, bet kuru pašieņēmumi nav tik lieli. Tagad mēs runājam par trim valsts muzejiem, kuru pašieņēmumi veido nozīmīgu daļu to budžetā, kā tādiem, kam šī jaunā forma būtu piemērojama. Bet, ja kāds cits muzejs vēlētos turpmāk darboties kā nodibinājums – vai tas, ka šī muzeja pašieņēmumi nav salīdzināmi ar minēto trīs valsts muzeju pašieņēmumiem – vai tas būtu šķērslis muzeja pārveidei? Kādi ir tie argumenti, kas Igaunijā liek izšķirties – dot “zaļo gaismu” jaunajai formai vai nogaidīt? Kā mēs reaģētu uz mūsu muzeju interesēm un vēlmēm?

Sandis Voldiņš: Manuprāt, šķērslis tas nav. Trīs valsts muzejus, kuru pašieņēmumu daļa ir vislielākā, minu kā trīs visizteiktākos piemērus tam, ka tiem, ņemot vērā reālo ieņēmumu struktūru un budžetēšanas kārtību, ir acīmredzami visgrūtāk darboties esošajā valsts iestādes statusā. Tas nekādā veidā neizslēdz iespēju arī citiem muzejiem darīt to pašu. Kāpēc Igaunijā joprojām daži muzeji darbojas jaunajā statusā un daži vēl vecajā – kā esmu sapratis, daļai muzeju direktors uzskata, ka šādu pārveide nav nepieciešama. Daļai muzeju plānots, ka pārveide notiks, jo tāda ir Igaunijas Kultūras ministrijas politika. Tie muzeji, kas ir citu ministriju padotībā, arī pagaidām darbojas esošajā statusā. Bet notiek debates. Attiecībā uz muzejiem, kas atrodas reģionos, tiek meklēta piemērotākā sadarbības forma ar pašvaldībām, jo, piemēram, ja pašvaldība ir viens no dibinātājiem, tad no tās tiek sagaidīts arī finansiāls ieguldījums.

Māra Lāce: Kā tiktu risināts jautājums par muzeja budžeta / valsts dotācijas plānošanu? Uz gadu, uz diviem gadiem vai trīs gadu periodā?

Sandis Voldiņš: Ierastā forma būtu deleģēšanas līgums uz trīs gadiem, arī budžeta ietvars būtu trīs gadi. Katram gadam tiek plānots atsevišķs finansēšanas līgums.

Jānis Garjāns: Pie tā paša jautājuma par dotāciju – te jau Jurkānes kundze minēja, ka krājuma deleģējumam būtu jānāk līdzī attiecīgam finansējumam. Mēs nekad neesam varējuši izrēķināt, kāda summa katra konkrēta krājuma uzturēšanai būtu nepieciešama, kāda būtu tā adekvātākā. Saimniekot var ļoti dažādi arī ar vienu un to pašu krājumu. Turklāt krājumi ir ļoti atšķirīgi.

Sandis Voldiņš: Tas varbūt nav tieši saistīts ar šodienas tēmu. Viens variants – pēc inerces. Bet formulas var meklēt. Ir institūcijas, kas saņem finansējumu vienā gabalā – un pēc tam sadala pa pozīcijām. Teātriem, koncertorganizācijām ir atsevišķa finansējuma apstiprināšanas kārtība, kur ir izveidota formula, kā katri 100 *euro* saņemtā finansējuma sadalīsies. Formulā ir ņemti vērā atšķirīgie lielumi dažādiem teātriem, piemēram, sēdvietu skaits; kā arī mainīgā daļa. Ja nu būs kāds viens brīdis, kad vairs negribēsim finansēt muzejus pēc inerces, tad muzeju nozarei būtu jāvienojas par šādu formulu, tās izveides kritērijiem un sastāvdaļām. Tostarp, arī krājums noteikti būtu viena no šīs formulas sastāvdaļām.

Rita Meinerte: Kā šādā gadījumā būtu modelējama Memoriālo muzeju apvienības iespējamā budžeta dotācija – mums ir 2 ļoti mazi krājumi, bet 10 mājas.

Sandis Voldiņš: Atgriežoties pie pamattēmas un rezumējot – vai pareizi saprotu, ka dominējošais viedoklis ir, ka padomēm būtu jādarbojas kā sabiedriski konsultatīvajām padomēm, ka tām tomēr netiek piešķirtas lēmējtiesības? Vai ir atšķirīgi viedokļi? Ja atšķirīgu viedokļu nav, tad paliekam pie tā, ka tās būtu konsultatīvās padomes un tas tā ir jāieliek arī likumā. Padome būs vajadzīga jebkurā gadījumā.

Vairāki klātesošie vienlaikus atbild apstiprinoši un piekrīt. Atšķirīga viedokļa nav.

Sandis Voldiņš: Vēl viens jautājums – direktoru darbības termiņi. Kā jau jūs zināt, kultūras nozare ir viena no retajām nozarēm, kurā direktoriem nav noteikti darbības termiņi. Turklāt mūsu sistēmā ir visilgāk strādājošie vadītāji. Vai šobrīd, mainot formu, vajag paredzēt, ka tiek noteikti direktoru darbības laiku ierobežojoši termiņi. Mans viedoklis ir, ka to vajag darīt, un sekot Igaunijas modelim – ir piecu gadu termiņš, bet bez ierobežojuma atkārtoti kandidēt uz šo amatu.

Vairāki klātesošie vienlaikus atbild apstiprinoši un piekrīt. Atšķirīga viedokļa nav.

Sandis Voldiņš: Runājot par krājumu, saprotu, ka vispārējais viedoklis ir, ka likumā strikti ierobežojam iespēju, ka atsevišķs nodibinājums varētu sākt veidot savu krājumu.

Vairāki klātesošie vienlaikus atbild apstiprinoši un piekrīt. Atšķirīga viedokļa nav.

Sandis Voldiņš: Vai tajā modelī, ko izklāstīju, saskatāt vēl kādus potenciālus riskus?

Māra Lāce: Tieši par krājumu – vai krājums kādā brīdī nevar būt apdraudēts? No juridiskā viedokļa.

Sandis Voldiņš: Juridiski krājums varētu tikt apdraudēts, ja veidotu sistēmu, kurā krājums tiek nodots īpašumā nodibinājumam. Bet šajā modelī krājums netiek nodots īpašumā nodibinājumam. Nodibinājums to tikai pārvalda. Krājums paliek valsts īpašumā. Tas ir mehānisms, kā krājums tiek pasargāts. Krājumu nedrīkst sadalīt juridiskajām personām.

Anna Jurkāne: Bet ēkas? Ēkas kā īpašums un ēkas kā mantojums / krājums?

Sandis Voldiņš: Tās ir divas dažādas situācijas. Ja ēkas ir Nacionālā muzeju krājuma sastāvdaļa, tad tās paliek valsts īpašumā.

Māra Lāce: Šobrīd, lai izvestu krājuma priekšmetus ārpus valsts, jāsaņem Kultūras ministrijas rakstiska atļauja. Kas notiek jaunajā modelī?

Sandis Voldiņš: Nekas nemainās. Skaidrs, ka ar krājumu spēlētis nedrīkstam, mainās tikai paša muzeja juridiskais statuss. Attiecībā uz krājumu – sistēma ir uzbūvēta un tādai tai arī jāpaliek.

Jānis Garjāns: Kā ar to krājumu, kas veidosies jau pēc jaunā juridiskā statusa iegūšanas? Te arī nedrīkstētu būt situācija, ka nodibinājumam, saņemot krājuma priekšmetus dāvinājumā vai iepērkot, tiek sākts veidot kādu atsevišķu krājumu, kas nav Nacionālā muzeju krājuma sastāvdaļa. Deleģēšanas līgumā jāuzliek saistība, ka arī jaunveidojamais krājuma apjoms kļūst par Nacionālā muzeju krājuma sastāvdaļu un ir valsts īpašumā.

Iveta Derkusova: Kas attiecas uz krājuma komplektēšanu – deleģēšanas līgumā tad būtu jābūt arī atrunai par krājuma komplektēšanas un papildināšanas finansiālo aspektu. Jo krājuma komplektēšana ir arī naudas lieta un tas ir viens no tiem aspektiem, kas ir visnotaļ nozīmīgs mākslas

muzejiem. Vai šis finansējums ir kāda iezīmēta daļa budžetā? Kas notiek, ja muzejs piesaista finansējumu?

Sandis Voldiņš: Visticamākais, ka šajā jautājumā sistēma nebūs īpaši atšķirīga no tās, kas pastāv šobrīd. Slēdzot finansēšanas līgumus, muzejs/teātris saņem noteiktu summu. Ja nauda nav jau iepriekš iezīmēta kādiem konkrētiem mērķiem, tad viss ir pašu rokās – cik no budžeta būs krājuma komplektēšanai, cik – citiem mērķiem.

Dace Vilsons: Kultūras ministrijas muzeju programma valsts muzejiem Nacionālā muzeju krājuma izmantošanai, popularizēšanai un papildināšanai – tā arī turpmāk varētu kalpot šiem pašiem mērķiem.

Ineta Zelča-Sīmansone: Šodien dzirdējām salīdzinājumu ar Lietuvu un Igauniju. Kā zinām, Igaunija šo reformu veic nu jau aptuveni desmit gadus. Tajā pašā laikā Lielbritānijā un Nīderlandē ir sistēmas, kas strādā jau ļoti ilgi un veiksmīgi. Būtu interesants un lietderīgs salīdzinājums arī ar šīm divām valstīm. Būtu jāaplūko arī negatīvā pieredze.

Sandis Voldiņš: Jā, mēs skatījāmies arī citu valstu piemērus, lai saprastu, kas strādā un kas nestrādā. Rādīju salīdzinājumu ar Lietuvu un Igauniju, jo to sistēmas izpētījām detalizētāk; uz šīm valstīm tika nosūtīts arī garāks jautājumu saraksts. Situācijas ir dažādas. Piekrītu, ka ir arī negatīvās pieredzes. Vācijā strauji mainīja muzeju juridisko formu, tagad ne vienmēr ir laimīgi. Pieredze, kas jāņem vērā no valstīm, kur modelis strādā jau ļoti ilgu laiku – pirmkārt, jāatzīst, ka muzejiem ilgstoši atrodoties fondu / nodibinājumu statusā, valsts ir sākusi no tiem sagaidīt lielākus pašienējumus. Otrkārt, pārvaldes modeļiem tomēr ir jābūt ļoti aprobētiem vietējai videi. Te nedarbosies viens, universāls modelis. Jāmeklē savs, lokālais modelis. Lielbritānijā kopējā situācija ir ļoti atšķirīga. Lielāko daļa muzeju vēsturiski finansē Mākslu padome, kas savukārt tiek finansēta no loterijas ieņēmumiem. Mums tas neder, jo muzejus finansē Kultūras ministrija, nevis Valsts kultūrkapitāla fonds.

Uldis Zariņš: Ja mēs piemērojam šo formas maiņu gan valsts, gan pašvaldību muzejiem, vai tas nozīmē, ka gadījumā, ja šāda nepieciešamība rastos, arī mēs varētu veidot kopīgus nodibinājumus ar pašvaldībām?

Sandis Voldiņš: Teorētiski – jā.

Uldis Zariņš: Kultūras ministrija neiejaucas muzeju saturiskajā darbā. Vai tas nozīmē, ka, slēdzot deleģējuma un finansēšanas līgumus ar nodibinājumu,

Kultūras ministrija varēs precīzāk pieprasīt un ministrijai būs lielākas iespējas precīzāk vienoties, ko mēs sagaidām no muzejiem – apmeklējumu skaitu, izstāžu skaitu u.tml.?

Sandis Voldiņš: Tā tas būs – Kultūras ministrijai būs jāvienojas ar muzeju, kas par konkrēto finansējumu tiks izdarīts un kādi rezultatīvie rādītāji būs jādefinē. Tāda sistēma nu jau aptuveni desmit gadus darbojas attiecībā uz visām valsts kapitālsabiedrībām. Praksē tas parasti nav radījis nekādas problēmas. Visiem gan ir bijusi tendence – uzrādīt zemu sasniedzamos rādītājus. Līdz šim arī muzejiem ir bijuši definēti daži rezultatīvie rādītāji, vairāk tādā kopējā dimensijā – apmeklējumu kopskaits muzejos, krājuma papildinājums pārskata gada laikā u.tml. Piemēram, līgumos ar koncertorganizācijām rezultatīvo rādītāju sistēma ir ļoti detalizēta.

Uldis Zariņš: Vai tad būtu iespēja pieprasīt kādā brīdī arī kvalitatīvos rādītājus, piemēram, noteiktu apmeklētāju apmierinātības procentu vai tml.?

Sandis Voldiņš: Teorētiski – jā.

Uldis Zariņš: Vai tas dod iespējas piesaistīt finansējumu no privātā sektora? Piemēram, no bankas?

Sandis Voldiņš: Domāju, ka bankas aizdevums – teorētiski tas ir iespējams. Protams, jāprasa ziedošanas atļaujas. Kredīti jāsaskaņo. Jāņem vērā, ka nodibinājumiem ir statūti, tie parasti ir detalizēti izstrādāti. Tajos precīzi noteikts, kas, kuru lēmumu, kurā brīdī pieņem. Statūtos būtu jāparedz jautājumi kuros ir noteikts obligāts saskaņojums ar Kultūras ministriju. Piemēram, kapitālsabiedrību statūtos šādi jautājumi ir paredzēti – nomas līgumu slēgšana; nekustamo īpašumu atsavināšana; meitasuzņēmumu dibināšana. Atsevišķi jāinformē ministrija par visiem atvērtajiem kontiem, arī komercbankās. Kaut kādi kontroles mehānismi noteikti ir jāpatur, jo nodibinājums tomēr ir atsevišķa juridiska persona. Šie kontroles mehānismi ir jāieliek statūtos.

Ja, pārdomājot šodienas sarunu, tomēr rodas jautājumi, lūdzu, sūtiet tos uz Baltijas Muzeoloģijas veicināšanas biedrības e-pasta adresi. Paldies jums par diskusijai veltīto laiku!

Reģistrēto diskusijas dalībnieku saraksts

Nr. p.k.	Vārds	Uzvārds	Organizācija
1.	Zane	Balčus	LMP / Rīgas Kino muzejs
2.	Inese	Baranovska	Latvijas Nacionālais mākslas muzejs
3.	Ilona	Celmiņa	Rīgas vēstures un kuģniecības muzejs
4.	Iveta	Derkusova	Latvijas Nacionālais mākslas muzejs
5.	Maira	Dudareva	Latvijas Fotogrāfijas muzejs
6.	Ināra	Dundure	LMP / Latvijas Pašvaldību savienība
7.	Aija	Fleija	Latvijas Kara muzejs
8.	Jānis	Garjāns	LMP / BMVB
9.	Ginta	Gerharde-Upeniece	Latvijas Nacionālais mākslas muzejs
10.	Anita	Jirgensone	Kultūras ministrija, Arhīvu, bibliotēku un muzeju nodaļa
11.	Anna	Jurkāne	Turaidas muzejrezervāts
12.	Liene	Kalniņa	Latvijas Etnogrāfiskas brīvdabas muzejs
13.	Diāna	Klešnika	Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs
14.	Kristīne	Kūla	Latvijas Etnogrāfiskais brīvdabas muzejs
15.	Māra	Lāce	Latvijas Nacionālais mākslas muzejs
16.	Laura	Lūse	Rundāles pils muzejs
17.	Antra	Medne	LMP / ICOM Latvija / A. Čaka muzejs
18.	Rita	Meinerte	Memoriālo muzeju apvienība
19.	Inga	Ozola	Latvijas Nacionālais mākslas muzejs
20.	Inga	Pudenko	Rundāles pils muzejs
21.	Arnis	Radiņš	Latvijas Nacionālais vēstures muzejs
22.	Klāra	Radziņa	Rīgas vēstures un kuģniecības muzejs
23.	Daina	Ratniece	Kultūras ministrija, Arhīvu, bibliotēku un muzeju nodaļa
24.	Skaidrīte	Ruskule	Latvijas Dabas muzejs
25.	Iveta	Ruskule	Rakstniecības un mūzikas muzejs
26.	Una	Sedleniece	LMP / BMVB / LNMM
27.	Kristīne	Skrīvere	Latvijas Muzeju biedrība / Cēsu vēstures un mākslas muzejs
28.	Juris	Surdeko	Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs
29.	Jana	Šakare	Kultūras ministrija, Arhīvu, bibliotēku un muzeju nodaļa
30.	Daiga	Upeniece	Latvijas Nacionālais mākslas muzejs (MMRB)
31.	Dace	Vilsone	Kultūras ministrija
32.	Sandis	Voldiņš	BMVB
33.	Baiba	Zakevica	Kultūras ministrija
34.	Uldis	Zariņš	Kultūras ministrija
35.	Irina	Zeibārte	Latvijas Nacionālais vēstures muzejs
36.	Ineta	Zelča Sīmansone	Domnica Creative Museum